

Priekšlikumu un komentāru apkopojums par elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu veidu maiņas noteikumiem

26.03.2026

N.p.k.	Konsultācijai nodotā projekta redakcija (konkrēta punkta redakcija)	Priekšlikumi un komentāri	Regulatora viedoklis par priekšlikumiem vai komentāriem (ir ņemts vērā vai informācija par alternatīvu risinājumu)	Konsultācijai nodotā projekta attiecīgā punkta galīgā redakcija
I. Jautājumi, par kuriem vienošanās ir panākta				
			[Viedoklis] [Pamatojums]	
II. Jautājumi, par kuriem vienošanās nav panākta				
			[Viedoklis] [Pamatojums]	
III. Citi priekšlikumi un komentāri				
1.	II. Brīvās pārvades sistēmas jaudas piešķiršanas kārtība konstantajam pakalpojumam 3. Pirms brīvās pārvades sistēmas jaudas konstantajam pakalpojumam publicēšanas sistēmas operators konkrētajā sektorā identificē ražotājus, kas saņem elastīgo pakalpojumu un varētu pretendēt uz pārvades	Biedrība “Vēja enerģijas asociācija” Izvērtējot Noteikumu projekta Elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu veidu maiņas noteikumi” (turpmāk – Noteikumu projekts) II nodaļā ietvertu regulējumu par brīvās pārvades sistēmas jaudas piešķiršanas kārtību konstantajam pakalpojumam, secināms, ka Noteikumu projekta 3.–7. punktā paredzētā procedūra attiecas tikai uz tiem tirgus dalībniekiem, kuri jau kvalificējas kā ražotāji . Attiecīgi	Nav ņemts vērā. Noteikumu projekts izstrādāts atbilstoši deleģējumam Elektroenerģijas tirgus likumā, kā tas norādīts Noteikumu projektā. Elektroenerģijas tirgus likuma 15. ² panta piektajā daļā noteikts, ka elektroenerģijas ražotājs var mainīt jau esošā elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojuma veidu saskaņā ar pārvades sistēmas operatora izstrādātiem un	

N.p.k.	Konsultācijai nodotā projekta redakcija (konkrēta punkta redakcija)	Priekšlikumi un komentāri	Regulatora viedoklis par priekšlikumiem vai komentāriem (ir ņemts vērā vai informācija par alternatīvu risinājumu)	Konsultācijai nodotā projekta attiecīgā punkta galīgā redakcija
	sistēmas pakalpojuma maiņu, ievērojot šādus kritērijus: ražotāja pieslēguma jauda nepārsniedz pārvades sistēmas brīvo jaudu konstantajam pakalpojumam; ražotāja pieslēgumā pieslēgto elektroenerģijas ražošanas iekārtu ražošanas profils ir vienāds ar pārvades sistēmas brīvās jaudas ražošanas profilu konstantajam pakalpojumam, ja sistēmas operators tādu ir noteicis. Ražošanas profila novērtēšanai neņem vērā elektroenerģijas uzkrātuvi, kas pieslēgta pārvades sistēmai vienā sistēmas pieslēgumā ar ražošanas objektu. 4. Sistēmas operators šo noteikumu 3. punktā noteiktajā kārtībā identificētajiem ražotājiem nosūta piedāvājumu veikt pārvades sistēmas pakalpojuma maiņu, prioritāti piešķirot ražotājam, kas pirmais saņēmis pagaidu ekspluatācijas paziņojumu konkrētajā pieslēgumā uzstādīto ražošanas iekārtu pieslēgšanai. Vienāda pagaidu ekspluatācijas paziņojuma datuma gadījumā sistēmas operators prioritāti piešķir ražotājam, kas saņēmis pagaidu ekspluatācijas paziņojumu par visu tehniskajās prasībās noteikto elektroenerģijas ražošanas iekārtu jaudu. 5. Ja ražotājs 30 dienu laikā no sistēmas operatora piedāvājuma nosūtīšanas nav piekritis pārvades sistēmas pakalpojuma maiņai un nenoslēdz vienošanos par grozījumiem sistēmas pakalpojuma līgumā,	sistēmas operators identificē un uzrunā tieši šo personu loku, kā arī piedāvā tiem prioritāri veikt pārvades sistēmas pakalpojuma veida maiņu. Vienlaikus pārvades sistēmas jaudu plānošanas kontekstā salīdzināmā situācijā var atrasties arī tādi elektroenerģijas ražošanas projekti, kuri vēl ir tikai saņēmuši jaunu jaudu atļaujas un nav sākuši projekta projektēšanas darbus, bet jau iegūs tiesības pieteikties uz konstanto pakalpojumu, ja akciju sabiedrība “Augstsprieguma tīkls” (turpmāk – AST) tādu izsludina. No pārvades sistēmas jaudu plānošanas un sistēmas drošuma nodrošināšanas skatu punkta konstantais pārvades sistēmas pakalpojums pēc būtības pašreiz kvalificējams kā ierobežots resurss, līdz ar to tā piešķiršanas mehānismam jābalstās uz objektīvi pārbaudāmiem kritērijiem, kas novērš nepamatotas “pieejas priekšrocības”, spekulatīvas jaudas rezervācijas risku un nodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret tirgus dalībniekiem salīdzināmās situācijās. Šajā aspektā par noteicošo uzskatāms princips, kurš būtu skaidrāk jāiekļauj noteikumos, proti: konstanto pakalpojumu kā ierobežotu resursu var piešķirt tikai tādām komersantam, kurš ir faktiski izbūvējis pieslēgumu un saņēmis pagaidu ekspluatācijas paziņojumu (PEP). Savukārt komersanti, kas vēl atrodas projektēšanas, būvniecības vai pieslēguma izbūves stadijā un nav saņēmuši PEP, sistēmas jaudu izmantošanas un risku vadības loģikā jāklasificē kā tādi, kuriem pienākas elastīgais pakalpojums.	regulatora apstiprinātiem noteikumiem un kārtību. Noteikumu projekts attiecas tikai uz tādiem ražotājiem, kuri jau saņem elastīgo pakalpojumu un kuru ražošanas profils ir vienāds ar pārvades sistēmas brīvās jaudas ražošanas profilu konstantajam pakalpojumam, ja sistēmas operators tādu ir noteicis. Attiecīgi prioritāte tiek piešķirta ražotājam, kas pirmais saņēmis pagaidu ekspluatācijas paziņojumu (Noteikumu projekta 3. un 4. punkts). Noteikumu projekta 7. punkts ir svītrots, jo atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likumam tas, kā tiek piešķirtas brīvās konstantās jaudas, neattiecas uz procesu, kā var pāriet no elastīgā pārvades pakalpojuma uz konstanto pārvades pakalpojumu.	

N.p.k.	Konsultācijai nodotā projekta redakcija (konkrēta punkta redakcija)	Priekšlikumi un komentāri	Regulatora viedoklis par priekšlikumiem vai komentāriem (ir ņemts vērā vai informācija par alternatīvu risinājumu)	Konsultācijai nodotā projekta attiecīgā punkta galīgā redakcija
	ražotājs zaudē iespēju mainīt pārvades sistēmas pakalpojuma veidu. Šādā gadījumā sistēmas operators pārvades sistēmas pakalpojuma maiņu piedāvā citam ražotājam, ievērojot šo noteikumu 3. un 4. punktā noteikto kārtību. 6. Pēc brīvās pārvades sistēmas jaudas piešķiršanas konstantajam pakalpojumam pārvades sistēmas pakalpojuma maiņas ietvaros, sistēmas operators savā tīmekļvietnē publicē informāciju par ražotājiem, kuriem piedāvāta brīvā pārvades sistēmas jauda konstantajam pakalpojumam un kuriem tā piešķirta. 7. Ja brīvā pārvades sistēmas jauda netiek piešķirta nevienam ražotājam vai neviens ražotājs neatbilst šo noteikumu 3. punktā noteiktajiem kritērijiem, sistēmas operators informāciju par brīvās pārvades sistēmas jaudas pieejamību konstantajam pakalpojumam publicē savā tīmekļvietnē ar norādi, ka tā ir pieejama konstantajam pakalpojumam.	PEP un izbūvēts pieslēgums šeit funkcionē kā juridiski un faktiski pārbaudāms sliekšnis, kas: - apliecina, ka projekts ir sasniedzis realizācijas stadiju un ir tehniski gatavs pieslēgumam; - būtiski samazina iespēju, ka konstanto jaudu iegūst projekti bez pierādāma progresā; - atbilst nozarē nostiprinātajam mērķim mazināt jaudas rezervēšanu bez reālas attīstības. Ievērojot minēto, biedrība “Vēja enerģijas asociācija” aicina Noteikumu projektā iestrādāt principu, ka konstanto pakalpojumu kā ierobežotu resursu var saņemt <u>tikai komersants, kurš ir izbūvējis pieslēgumu un saņēmis PEP, pārējie neierobežoti saņem elastīgo pakalpojumu.</u>		
2.	II. Brīvās pārvades sistēmas jaudas piešķiršanas kārtība konstantajam pakalpojumam	Biedrība “Vēja enerģijas asociācija” Par kārtību, kādā tiek identificēta konstantajam pakalpojumam piešķiramā brīvā jauda Pašreiz neviens normatīvais akts nenosaka, vai un kādos gadījumos un pēc kādas procedūras jaudas apjoms var tikt pārdalīts no vienas kategorijas uz otru, tai skaitā, vai pastāv plānveidīga/periodiska jaudu pārklasificēšana,	Regulators norāda, ka Noteikumu projekts tieši noteic, kā pie esošās pārvades sistēmas jaudu pieejamības ir iespējams pāriet no elastīgā pārvades sistēmas pakalpojuma uz konstanto pārvades sistēmas pakalpojumu. Esošās pārvades sistēmas jaudas nav pietiekamas, lai bez ierobežojumiem pieslēgtu visus pieslēguma pretendentes, tādēļ tika izvēlēts modelis, kurā tiek sniegts elastīgais pārvades sistēmas	

N.p.k.	Konsultācijai nodotā projekta redakcija (konkrēta punkta redakcija)	Priekšlikumi un komentāri	Regulatora viedoklis par priekšlikumiem vai komentāriem (ir ņemts vērā vai informācija par alternatīvu risinājumu)	Konsultācijai nodotā projekta attiecīgā punkta galīgā redakcija
		vai tikai gadījuma rakstura jaudas atbrīvošanās gadījumos. Šāda regulējuma neesamība rada tiesiskās noteiktības trūkumu – tirgus dalībniekiem nav objektīvi pārbaudāmu kritēriju un laika grafika, uz kura pamata varētu pamatoti prognozēt elastīgā pakalpojuma konversijas iespējamību uz konstantu pakalpojumu. Rezultātā pakalpojuma veida maiņas iespēja kļūst faktiski atkarīga no ārēji nekontrolējamiem apstākļiem (citu projektu atteikšanās, rezervāciju zaudēšana u. tml.), nevis no paša projekta sasniegtās attīstības pakāpes un izpildītām prasībām. Tas neatbilst labas pārvaldības prasībām un neveicina Elektroenerģijas tirgus likumā noteiktā deleģējuma mērķa sasniegšanu — caurredzamu, nediskriminējošu un efektīvu jaudu piešķiršanas mehānismu. Ievērojot minēto, regulējumā ir nepieciešams ietvert skaidru un verificējamu “grozu” savstarpējās jaudu pārdales ietvaru (kritēriji, periodiskums, procedūra, publicitāte), lai tirgus dalībnieki un trešās personas (īpaši finansētāji) varētu tiesiski un ekonomiski pamatoti novērtēt konversijas iespējamību.	pakalpojums, tā radot iespēju efektīvāk izmantot pārvades sistēmas jaudas. Tāpēc pāreja uz konstanto pakalpojumu var būt iespējama tikai pie noteiktiem apstākļiem katrā pārvades segmentā un sektorā, analizējot elektroenerģijas plūsmas, to ietekmi uz pārvades sistēmas elementiem un ražošanas profilus. Pārvades sistēmas operatoram ir pienākums publicēt brīvās pārvades jaudas, tiklīdz tās ir pieejamas. Pārvades sistēmas operatora pieejamās jaudas ir ierobežotas, un atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma pārejas noteikumu 123. punktam līdz 2026. gada 31. decembrim brīvā pārvades sistēmas jauda tiek piešķirta tikai elastīgā pārvades sistēmas pakalpojuma saņemšanai. Arī tad, ja brīvā pārvades sistēmas jauda tiek piešķirta cita elektroenerģijas ražošanas veida iekārtas ieviešanai jau esošā pieslēguma ietvaros, visām dažādu elektroenerģijas ražošanas veidu iekārtām tiek sniegta elastīgais pārvades sistēmas pakalpojums. Esošā situācija ir ietverta AST tīmekļvietnē pieejamajā informācijā, kurā norādīts, ka elastīgajam pārvades pakalpojumam pieejamā jauda ir 5860 MW un konstantajam pakalpojuma pieejamā jauda līdz 2026. gada 31. decembrim ir 0 MW. To, kāds konstantās un elastīgās jaudas apjoms būs pieejams no 2027. gada 1. janvāra, AST noteiks, 2026. gada pēdējā ceturksnī veicot brīvās jaudas pārrēķinu, ņemot vērā aktuālo situāciju pārvades sistēmā, kas ietver jaudu, kas atbrīvojas, ja elektroenerģijas ražotājs atteicies	

N.p.k.	Konsultācijai nodotā projekta redakcija (konkrēta punkta redakcija)	Priekšlikumi un komentāri	Regulatora viedoklis par priekšlikumiem vai komentāriem (ir ņemts vērā vai informācija par alternatīvu risinājumu)	Konsultācijai nodotā projekta attiecīgā punkta galīgā redakcija
			no rezervētās sistēmas jaudas konstantajam pārvades sistēmas pakalpojumam, jaudu, kas atbrīvojas, ja elektroenerģijas ražotājam anulētas izsniegtās tehniskās prasības pieslēguma ierīkošanai konstantajam pārvades sistēmas pakalpojumam, jaudu, ievērojot dažādu elektroenerģijas ražošanas iekārtu savietojamos elektroenerģijas ražošanas profilus, situāciju ar pabeigtiem projektiem un rezervēto jaudu konstantā pakalpojuma saņēmējiem, kā arī rezervētās jaudas elastīgā pakalpojuma saņēmējiem, elektroenerģijas uzkrātuves operatoriem un elektroenerģijas patērētājiem. Ja būs brīva jauda konstantajam pakalpojumam no 2027. gada 1. janvāra, tad to vispirms piedāvās elastīgā pakalpojuma saņēmējiem saskaņā ar pakalpojuma maiņas noteikumiem. Attīstībā esošiem projektiem ar redzamu progresu izpildē vienmēr būs priekšroka attiecībā pret tikko sāktu projektu. Regulators atkārtoti uzsver, ka elastīgais pārvades pakalpojums tika ieviests tieši tāpēc, lai elektroenerģijas ražotājus varētu pieslēgt elektroenerģijas sistēmai arī tad, ja konstantā jauda nav pietiekama, bet tajā pašā laikā dažāda profila ražotājus var pieslēgt ar nosacījumu, ka tos var ierobežot ne vairāk kā 876 stundas gadā. Noteikumu projektā ietvertais regulējums nosaka skaidru un pārskatāmu pārvades sistēmas pakalpojuma ierobežošanas kārtību elektroenerģijas ražotājiem un elektroenerģijas uzkrātuves operatoriem, ierobežošanas laika uzskaiti un norēķinu mehānismu. Vienlaikus	

N.p.k.	Konsultācijai nodotā projekta redakcija (konkrēta punkta redakcija)	Priekšlikumi un komentāri	Regulatora viedoklis par priekšlikumiem vai komentāriem (ir ņemts vērā vai informācija par alternatīvu risinājumu)	Konsultācijai nodotā projekta attiecīgā punkta galīgā redakcija
			regulējums paredz pienākumu ievērot noteiktos ierobežošanas nosacījumus un savlaicīgi pielāgot ražošanas vai uzkrāšanas darbību atbilstoši pārvades sistēmas drošības prasībām. AST tīmekļvietnē ir pieejama informācija par pārvades sistēmas sektoru pieejamām jaudām https://www.ast.lv/sites/default/files/editor/9_pielikums_Elastigais_pakalpojums_9_2026_02_02.pdf	
3.		Utilitas Wind SIA Utilitas Wind SIA lūdz izvērtēt iespēju vienreizējai jaudu pārnesei no elastīgo pieslēguma jaudu groza uz konstanto jaudu grozu ierobežotā apjomā (500 līdz 700 MW), nostiprinot to Noteikumos. Tāpat Utilitas Wind SIA lūdz sistēmiski izvērtēt jaunu konstantā pieslēguma pakalpojuma saņemšanu, paredzot, ka to iespējams saņemt tikai pārejot no elastīgā pakalpojuma, kad ir saņemts PEP, un veicot atbilstošus grozījumus gan Noteikumos, gan pieslēguma noteikumos ražotājiem.	Skat. atbildi pie 1. un 2. punkta.	
4.		Utilitas Wind SIA Būtiskākais, ko Utilitas Wind SIA secina kredītfinansējuma piesaistes procesā, ir tas, ka banku kreditoriem nav pieredzes un pat daļēja priekšstata par to, kā praktiski varētu funkcionēt tā ietvaros noteiktie iespējami ražošanas ierobežojumi un kādi faktiskie zudumi būtu prognozējami. Šīs neskaidrības patreizējā regulējuma ietvaros nav iespējams racionāli modelēt nedz padziļinātās juridiskās, nedz tehniskās izpētes ietvaros, kas ir priekšnosacījums pozitīvu kredītlēmumu saņemšanai. Līdz ar to Noteikumu projekts ir ļoti	Utilitas Wind SIA norādītie aspekti par kredītfinansējuma piesaisti, banku riska uztveri, projekta kredītreitingu un finansējuma sadārdzinājumu nav Regulatora kompetences jautājums. Vienlaikus Regulators norāda, ka Noteikumu projekts nodrošina vienotu, pārskatāmu un nediskriminējošu pieeju jaudas piešķiršanai, kā arī skaidrus kritērijus un prioritātes ražotājiem, ņemot vērā tirgus attīstību un hibrīdpieslēgumu pieaugumu. Kopumā regulējums uzlabo tiesisko noteiktību un veicina efektīvu pārvades sistēmas jaudu izmantošanu,	

N.p.k.	Konsultācijai nodotā projekta redakcija (konkrēta punkta redakcija)	Priekšlikumi un komentāri	Regulatora viedoklis par priekšlikumiem vai komentāriem (ir ņemts vērā vai informācija par alternatīvu risinājumu)	Konsultācijai nodotā projekta attiecīgā punkta galīgā redakcija
		būtisks un nozīmīgs pienesums skaidrāka regulatīvā ietvara izveidei, lai ražotāji un to kredītfinansētāji varētu iegūt papildus drošību saviem investīciju lēmumiem. Pēdējais ir ļoti būtiski, jo saskaņā ar Utilitas Wind SIA pieredzei kvantitatīvā risku starpība starp elastīgā pieslēguma režīma ieņēmumiem, ko kā sliktāko scenāriju prognozē kredītfinansētāji, un konstantā pieslēguma ieņēmumiem, kas tiek uztverti kā bezriskā ieņēmumi, ir apmēram 1,5 – 2,0% robežās. Elastīgais pieslēgums bez skaidra un prognozējama regulējuma, kas dod iespēju to paredzamā nākotnē pārveidot konstantajā pieslēgumā, sadārdzina projekta finansējuma izmaksas tāda apmēra projektos, kādus plāno realizēt Utilitas Wind SIA, par apmēram 2 līdz 3 miljoniem <i>euro</i> gadā, bet visa projekta dzīves cikla laikā – par 15 līdz 22 miljoniem <i>euro</i>. Tā ir maksa, ko ražotājiem nozīmē pārskatāmu, skaidri saprotamu pieslēguma maiņas noteikumu neesamība. Tā ir nelietderīga maksa par neskaidrību, ko maksās visa enerģētikas nozare.	saglabājot sistēmas drošumu. Regulators arī vērš uzmanību, ka tieši tādi pieslēgumi, kuru darbība nodrošina lielāku tīklu efektivitāti, tiks izmantoti arī nākotnē, piesaistot dažādus elastības mehānismus, sniedzot tīkla pakalpojumus un izmantojot uzkrātuves tīkla pārslodzes samazināšanai. Savukārt konstantā pakalpojuma nodrošināšana atņem iespēju citiem elektroenerģijas ražotājiem tikt pieslēgtiem pie tīkla, tā bremsējot kopējo elektroenerģijas sistēmas attīstību.	

Dace Bite, 67097231 dace.bite@sprk.gov.lv
Edīte Biēla-Dailidoviča, 67873183 edite.biela@sprk.gov.lv